

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

The masculinity paradox

verband met seksverslaving. In zijn lezing 'Seksuele integriteit ontwikkelen bij mannen' zet hij zich krachtig af tegen de mythes over seksverslaving en over het gevaar van porno kijken. Hij verwijst daarbij naar uitgebreid wetenschappelijk onderzoek (Ley, 2012), dat aantoont dat seksverslaving niet bestaat en porno kijken niet gevaarlijk is. Hij pleit ervoor dat mannen verantwoordelijkheid nemen voor hun seksuele keuzes in plaats van mannelijke seksuele lust te zien als een 'demonische kracht', die weerstaan, gevreesd, behandeld of uitgedreven moet worden (Ley, 2016).

Terugkijkend op deze dag, valt me op dat mannelijke seksualiteit veel aandacht heeft gekregen. Vier van de zeven sprekers spraken over dit thema. Dit weerspiegelt het uitgangspunt van Perel dat seksualiteit een venster is op het zelf, de relationele dynamiek en de cultuur. Ik was vooral aangesproken door de combinatie van deskundige sprekers en kwetsbare reacties van mannen uit het publiek, die aangaven dat deze dag hen erkenning en ruimte bood. Wij keerden dan ook naar huis met het voornemen dit thema vast te houden en verder te bekijken of een jaar van de mannen in Vlaanderen en Nederland zinvol zou kunnen zijn.

De Plek, een oriëntatie op het landschap van professionals, zedendelinquenten en hun systeem

Studiedag georganiseerd door Sectie Forensische Systeemtherapie van de NVRG [Leeuwarden, 14 november 2018]

Debbie van de Brake

Door interactieve lezingen en een aantal korte theaterstukken werd iedereen op

May Michielsens, klinisch psychologe, opleider, relatietherapeut en organisator van School voor Relatietherapie vzw in Antwerpen. E-mail: maymichielsen@schoolvoorrelatietherapie.be.

Literatuur

- Braun-Harvey, D. & Vigorito, M.A. (2015). *Treating out of control sexual behavior – Rethinking sex addiction*. New York: Springer Publishing Company.
- Ley, D. (2012). *The myth of sex addiction*. Littlefield: Rowman & Amp.
- Ley, D. (2016). *Ethical porn for dicks – A man's guide to responsible viewing pleasure*. Berkeley, CA: ThreeL Media.
- Real, T. (2003). *How can I get through to you? – Closing the intimacy gap between men and women*. Londen: Simon & Schuster.
- Real, T. (2011). *I don't want to talk about it – Overcoming the secret legacy of male depression* [audio cd]. Old Saybrook, Ct.: Tantor Media Inc.
- Ruyg, E. (regisseur) (2018, 2 september). Zomergasten met Esther Perel [Tv-uitzending]. Hilversum: VPRO.
- Versluis, M. van (hoofredactie) (2018, 22 oktober). Esther Perel roept 2019 uit tot het jaar van de man [tv-uitzending]. In: De wereld draait door. Hilversum: BNNVARA.

deze studiedag van de NVRG uitgenodigd om samen na te denken over 'de plek' van therapeuten, delinquenten en hun systeem. Hoe kunnen we naar gezamenlijke taal zoeken om van daaruit verder te werken? Hoe kun je vanuit een houding van 'niet weten' iedereen zoveel mogelijk ruimte geven en samen onderzoeken wat helpt in gesprekken met zedendelinquenten en hun systemen?

De locatie hiervoor was een monumentaal gebouw, de Kanselarij in Leeuwarden,

de culturele hoofdstad van 2018. Het thema van Leeuwarden als culturele hoofdstad was tot denken aanzetten: 'Durf te dromen, durf anders te zijn en durf te doen'. Dagvoorzitter Reinette Montsma, bestuurslid NVRG sectie Forensische Systeemtherapie, onderschreef dit motto voor het thema van de studiedag. De sectie wilde met de keuze van deze stad laten zien dat ze iedereen een gezicht wilde geven en nodigde ons uit samen na te denken over welk gezicht we zedendelinquenten en hun families kunnen geven. Tijdens de lunch en borrel was er gelegenheid om de tentoonstellingen met passende titels 'Places of hope' en 'Kerend tij' te bezoeken.

Na een korte introductie door het sectiebestuur begon Jan Flameling met het dilemmaberaad. Flameling heeft zijn eigen praktijk, van waaruit hij verschillende personen en organisaties helpt om dilemma's bloot te leggen. Hij is filosoof, docent, trainer en gespreksbegeleider en heeft een eigen leergang ontwikkeld binnen de narratieve systeemtherapie. De gepresenteerde variant van het dilemmaberaad was oplossingsgericht. Het was een manier om geordend een antwoord te geven op de vraag onder welke voorwaarden je ja of nee kunt zeggen in een dilemma. Hiervoor moet wel een duidelijke vraag gevonden worden waarop zowel een 'ja' als een 'nee'-antwoord mogelijk is. Een aantal deelnemers nam plaats op het podium om het dilemmaberaad uit te proberen. De rest kon vragen stellen of opmerkingen plaatsen vanuit het publiek. Ondanks de goede pogingen van Flameling om een zaal vol systeemtherapeuten hun vele vragen opzij te laten zetten en een duidelijke stelling te laten formuleren, was het moeilijk om voorbij de 'nadere informatie-fase' te komen. Hierdoor kreeg de rest van het dilemmaberaad jammer genoeg minder tijd. Het is natuurlijk lastig om snel een

stelling voor een dilemma te vinden in een groep van systeemtherapeuten die juist graag vertragen. De vraag werd uiteindelijk 'Mag ik besluiten de cliënt meer vrijheid te geven, terwijl ik weet dat de mogelijkheid bestaat dat er nieuwe slachtoffers vallen?' Vervolgens werden de belangen van de verschillende betrokkenen zorgvuldig onder elkaar gezet, evenals de argumentatie pro en contra. Daarna werd door middel van kernwaarden en vuistregels een bepaald midden bereikt en konden we een zorgvuldig, weloverwogen besluit nemen. Het besluit was dat we na een geslaagde behandeling deze vraag met 'ja' kunnen beantwoorden.

Hierna volgde Jolanda Verbeek, psychotherapeut werkzaam bij de Waag, samen met ervaringsdeskundige Sandra. We kwamen er achter dat na seksueel misbruik de kans op terugval ongeveer 15% is, na behandeling is dat nog 9,5%, dat het ontkennen van het misdrijf hierbij niet uitmaakt, dat 90% van de kindmisbruikers bekenden van het slachtoffer zijn en dat tussen de 30 en 50% van de vrouwen bij hun partner blijft na seksueel misbruik. De ervaringsdeskundige, partner van iemand met kinderporno in zijn bezit, vertelde over 'de vergeten groep slachtoffers'. Zij werd niet gezien en gehoord, noch privé noch door de hulpverleners, terwijl dit uiteraard ook op haar een enorme impact had. Zij heeft veel moeite moeten doen om passende hulp te krijgen. Verbeek vertelde hoe je het systeem kunt betrekken bij de behandeling van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Ze stelde Stop it now voor, waar gratis en anoniem hulp geboden wordt om kindermisbruik te voorkomen en waar je je kunt aanmelden voor bijvoorbeeld een familiegespreksgroep. Ook algemene risicosignalen werden aangestipt, zoals een emotionele inzinking, middelengebruik, het wegvallen van steun en minder intimiteit

binnen de relatie. Vervolgens bespraken ze de verschillen tussen delicten *hands off* – zoals het bekijken van kinderporno – en *hands on* – seksueel misbruik of exhibitionisme. Tot slot werd het belang van huisregels benadrukt, zoals ‘er is geen wachtwoord op de computer of het is bekend’ en ‘iedereen doet de badkamerdeur op slot’.

Vervolgens speelde de theatergroep Podium Express van de Van der Hoevenkliniek een aantal scènes waarin onder meer de verschillende behandelingen van een delictpleger thuis en in de therapie-setting aan bod kwamen. Duidelijk werd hoe de mening van ieder gezinslid apart enorm veel impact kan hebben op het verdere verloop en succes of falen van de behandeling. Ook bleek hoe belangrijk vertrouwen is, evenals je kwetsbaar en open kunnen opstellen in een therapie-setting. Deze gespeelde scènes lieten ons ervaren hoe heftig oordelen en gedragingen kunnen zijn en welke rol zij spelen in het leven van de zedenpleger.

Brenda de Jong, sociaal-psychiatisch verpleegkundige en systeemtherapeut in opleiding bij GGZ Friesland, sprak vervolgens over het belang van een systemische risicotaxatie in de zedenbehandeling, waarbij familie- of gezinsleden dezelfde risicotaxatievragen beantwoorden als de zedenpleger over het gedrag van de pleger. De Jong benadrukte dat het belangrijk is om per casus af te stemmen wie er aanschuift en je af te vragen wie er bijdragen in het organiseren van de veiligheid van de kinderen. De conclusie was dat een systemische risicotaxatie voor meer informatie zorgt, wat leidt tot een betrouwbaarder uitkomst. Hierdoor kan men een betere inschatting maken over de veiligheid van de kinderen.

Margreet Timmer, trainer, mediator en kindbehartiger, bracht een presentatie met als titel *Similar-but-different roleplay* voor

systemen waarin een gezinslid beschuldigd is van kindermishandeling of een zedenmisdrijf, maar ouders dit betwisten. Timmer bracht duidelijk over dat het maken van een veiligheidsplan vanuit de *resolutions approach* helpt om de veiligheid van de kinderen binnen de normen te brengen, maar ook dat plegers hierdoor beschermd kunnen worden tegen toekomstige beschuldigingen. Als redenen voor ontkenning belichtte zij onder andere schaamte, angst voor veroordeling, uitsluiting door familie en vrienden, maar ook de mogelijkheid dat het soms daadwerkelijk niet gebeurd is. *Similar-but-different-roleplay* werd gepresenteerd als een manier om het onbespreekbare toch te kunnen benoemen en te bediscussiëren. Het gezin speelt in vier rollenspellen het verhaal van een vergelijkbaar gezin met uitgeschreven rollen, waarbij de vermeende dader de verantwoordelijkheid neemt voor de mishandeling en/of het misbruik. In deze rollenspellen is aandacht voor zowel de bekende ouder als het perspectief van het kind en de toekomst. Deze werkwijze biedt een mooie manier om weer een veilige omgeving te creëren.

Ten slotte bespraken Alette Stuivenberg en Jantien Klasen, beide coördinatoren bij de Reclassering Nederland, hoe het aantal nieuwe slachtoffers drastisch verminderd kan worden door het gebruik van de Cirkels voor Ondersteuning Samenwerking en Aanspreekbaarheid (COSA). Door het inzetten van cirkels van vrijwilligers, cirkelcoördinatoren en beroepskrachten om het kernlid heen, wordt altijd samen met het kernlid toegewerkt naar minder nieuwe slachtoffers vanuit het motto ‘geen nieuwe slachtoffers, geen geheimen’. Uit de resultaten blijkt een recidivevermindering van 80%. De werkzame factoren kwamen aan bod, evenals de randvoorwaarden, instroomcriteria, contra-indicaties, justiti-

De Plek, een oriëntatie op het landschap van professionals, zedendelinquenten en hun systeem

ele kaders en hoe je jezelf kunt aanmelden als vrijwilliger.

Het was een mooie, goed georganiseerde, inspirerende dag die heeft aangezet tot nadenken door de verschillende gezichten en plekken die aan bod kwamen. Er is een gezamenlijke taal gevonden en er is ruimte gecreëerd om verder te kunnen werken met zo min mogelijk nieuwe slachtoffers. Ik heb in mijn praktijk niet geregeld met zedenplegers te maken, maar

mocht het wel gebeuren, dan heb ik nu ideeën en instrumenten leren kennen om ermee aan de slag te gaan.

Debbie van de Brake is psycholoog en systeemtherapeut in opleiding bij haar eigen praktijk DEP en gezinsbehandelaar bij 's Heeren Loo. E-mail: advdbrake@gmail.com.

Van ontwrichting naar verbinding

Tweedaags symposium met Maurizio Andolfi, georganiseerd door de Rotterdamse Kring en Kennisprtt
[Rotterdam, 20 en 21 november 2018]

Charlotte Boonstra

–'Leave the level of experts and become with them'

(Maurizio Andolfi, uitspraak tijdens dit congres)

Maurizio Andolfi (1942, Rome), kinderpsychiater en systeemtherapeut en erelid van de NVRG, woont alweer enige tijd in Australië. Tweemaal per jaar bezoekt hij Europa en op uitnodiging van de Rotterdamse Kring en Kennisprtt komt hij jaarlijks naar Nederland waar hij workshops en consultaties geeft aan gezinstherapeuten. De consultaties zijn livesessies met publiek achter het *one-way* screen. Andolfi noemt met name Carl Whitaker en Salvador Minuchin, met wie hij veel heeft samengewerkt, zijn leermeesters en inspiratoren. Zelf is Andolfi een grootmeester in contact maken met kinderen, adolescenten, ouders, grootouders en met hen die niet ter plekke aanwezig zijn.

Andolfi inspireert zijn publiek niet

zozeer met ingewikkelde theoretische uiteenzettingen, veel meer laat hij zien en voelen wat gezinssessies kunnen doen. Twee dagen in een volgepakt Nederlands Architectuur Instituut in Rotterdam, met ondersteuning van prima videoregistraties, boden de gelegenheid zijn inspirerende gezinssessies van nabij mee te maken.

Hartelijk en met gevoelde belangstelling treedt Andolfi de gezinnen tegemoet: waar komen zij vandaan, wat is hun taal, wat is hun pijn, wie en wat heeft hen over-eind gehouden? Hij helpt hen verbindingen te onderzoeken, nieuwe verbindingen te maken of verloren gegane verbindingen te herstellen met als doel hen als familie sterker te maken.

Een nadeel van eenmalige consultzittingen is dat je over het vervolg in het ongewisse blijft. Daarom was het interessant dat twee gezinnen die Andolfi respectievelijk een en twee jaar geleden had ontmoet weer in beeld kwamen en vertelden wat het consult van destijds hen gebracht had. Zo was er twee jaar geleden een consult met een Turks gezin bestaande uit vader, moeder en hun twee zoontjes (acht en twee jaar). De oudste was gediagnosticeerd met ADHD en volgde al jaren individuele therapie. Andolfi opende de sessie